

Н.Б. МІГАЙ

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки та організації виробництва,
Л.І. ДИМБОВСЬКА

студентка

Первомайська філія Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова,
м. Первомайськ, Україна

НАПРЯМИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах ринкових відносин, що характеризуються мінливістю конкурентного середовища, нестабільністю попиту та пропозиції товарів, цін та доходів однією з першочергових задач керівництва підприємства стає формування й оцінка поточних і перспективних виробничих можливостей підприємства. Знання рівня, динаміки та резервів примноження виробничого потенціалу у прогностичному періоді створює передумови прийняття ефективних управлінських рішень в сфері оптимізації витрат і доходів, активів і капіталу, підвищення прибутковості та забезпечує отримання довгострокових конкурентних переваг.

Визначенню сутності потенціалу підприємства взагалі, та виробничого потенціалу зокрема приділили увагу багато вітчизняних та закордонних вчених. Серед них: І. Ансофф, Й.М.Петрович, І.О. Будіщева, Н.С.Краснокутська, В.Н.Авдєєнко, В.А.Котлов, А.І.Анчишкін.

Так, Краснокутська Н.С. визначає поняття потенціалу підприємства як можливості його системи ресурсів і компетенції створювати результат для зацікавлених сторін за допомогою реалізації бізнес-процесів [1].

Найпоширеніше трактування сутності потенціалу надали вчені І.З. Должанський, Т.О. Загорна, О.О. Удалих, І.М. Герасименко, В.М. Рашупкіна: "потенціал – це сукупність природних умов і ресурсів, можливостей, запасів і цінностей, що можуть бути використані для досягнення певних цілей" [2].

Виробничий потенціал, як складова загальногосподарського потенціалу підприємства характеризується можливостями та величиною ресурсів, які застосовуються у виробничому процесі.

Згідно Словника економічних термінів «виробничий потенціал» трактується як:

- реальний обсяг продукції, який можливо зробити при повному використанні наявних ресурсів;
- наявні та потенційні можливості виробництва, наявність факторів виробництва, забезпеченість його визначальними видами ресурсів [3].

До елементів виробничого потенціалу відносять: потенціал землі, природні та кліматичні умови, потенціал основних засобів, потенціал нематеріальних активів, потенціал оборотних засобів, потенціал технологічного персоналу [4 с.181].

Основним завданням розвитку виробничого потенціалу є реалізація можливостей інтенсифікації існуючих виробництв, яка дасть змогу значно скоротити витрати трудових, матеріально-технічних і фінансових ресурсів на задоволення сьогоденних і майбутніх потреб суспільства [4 с.182].

На сьогоднішній день виокремлюють декілька підходів щодо дослідження формування і використання виробничого потенціалу підприємства, а саме ресурсний і результативний (цільовий).

За ресурсним підходом виробничий потенціал трактують як складну, організовану, динамічну систему, яка формується з множини елементів, що перебувають у взаємозв'язку та взаємодії і виконують різні функції в процесі виготовлення продукції необхідної кількості та якості і в терміни, визначені ринком.

Щодо сутності виробничого потенціалу за результативним (цільовим) підходом, його трактування зводиться до визначених можливостей підприємства щодо виготовлення продукції певного асортименту, номенклатури і якості в потрібній споживачам кількості. Спільним у трактуванні сутності виробничого потенціалу за різними підходами є те, що його використання пов'язане із формуванням і трансформацією необхідної кількості ресурсів у готову продукцію для задоволення потреб споживачів, підвищення ефективності діяльності підприємства, досягнення стратегічних цілей [5с.82].

Управління виробничим потенціалом підприємства – це процес постійного пошуку найбільш ефективних напрямів покращення його виробничої діяльності та формування відповідних завдань із підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства.

Управління розвитком виробничого потенціалу варто розглядати як конкретну функцію менеджменту, виконання якої потрібно здійснювати в логічній послідовності: планування виробничої програми; організування роботи служб та підрозділів з метою виконання поставлених завдань; мотивування суб'єктів, які безпосередньо чи побічно впливають на виробничий процес; контролювання рівня якості виготовленої продукції і виконання виробничої програми загалом, регулювання виявлених проблем та недоліків[4].

Серед чинників, які унеможливають розвиток виробничого потенціалу можемо виділити наступні: диспропорція його елементів, неузгодженість трудового потенціалу з завданням управління виробничого потенціалу підприємства, недостатнє забезпечення інформаційного потенціалу, невідповідність техніко-технологічного потенціалу до виробничої функції підприємства, недостатній рівень фінансового потенціалу для завдань управління виробничого потенціалу підприємства, відсутність повноцінного забезпечення сировинного потенціалу.

У разі виявлення незадовільного стану виробничого потенціалу, слід прийняти рішення щодо вибору належного напрямку розвитку виробничого потенціалу (рис. 1).

Рис. 1 Напрями управління розвитком виробничого потенціалу та їх вплив на результативність діяльності підприємства

Розроблено автором

Щоб обрати необхідний напрям розвитку передбачають використання та визначення відповідних показників, таких як: техніко-технологічні потреби виробництва, визначення ефективних ринкових ніш, технологічний рівень, перспективна конкурентоспроможність інноваційних продуктів і засобів виробництва; наявність вітчизняних наукових розробок, винаходів; рівень соціально-економічної ефективності інноваційних продуктів і технологій.

У випадку недостатнього рівня фінансового потенціалу можливе впровадження новітніх інновацій, наприклад технологічних.

За для підтримки техніко-технологічної бази проводять такі роботи як: капітальний ремонт устаткування; заміна спрацьованого устаткування новим такого самого технічного рівня; технічне доозброєння підприємства; заміна окремих вузлів та деталей обладнання.

До розвитку техніко-технологічної бази, відносяться: модернізація; технічне переозброєння; реконструкція; розширення; нове будівництво.

Система менеджменту підприємства, що орієнтована на розвиток техніко-технологічної бази, займається вирішенням таких завдань, як: постійне оновлення асортименту продукції; оновлення і створення нових виробничих систем; нарощування ефективності виробничо-збутової діяльності.

Підвищити продуктивність праці та якість продукції допоможе перехід на новітні технології, які знизять відходи виробництва та дозволять більш ефективно використовувати сировину, економити на масштабах та більш результативно використовувати капітальні вкладення[6].

На сьогоднішній день виробничий потенціал слід розглядати як систему, що підтримує зростання можливостей підприємства виготовляти продукцію високого технологічного та якісного рівня. Без застосування та впровадження належних напрямів управління розвитком виробничого потенціалу його якість та ефективність неможливі.

Список використаних джерел:

1. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка / Н.С. Краснокутська. – К. : Центр навч. літ-ри, 2005. – 316 с.
2. Должанський І.З. Управління потенціалом підприємства : навч. посібн. / І.З. Должанський, Т.О. Загорна, О.О. Удалих, І.М. Герасименко, В.М. Ращупкіна. – К. : Центр навч. літ-ри, 2006. – С. 354
3. Словник економічних термінів [Електронний ресурс].- Режим доступу : <http://www.ekonomiks.net.ua>
4. Гончар М.Ф. Особливості управління виробничим потенціалом промислового підприємства / М.Ф. Гончар, Л.Ю. Холявка // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012р. – Вип. 22.9. – С. 181-182.
5. Корнійчук А. А. Планування ефективності формування і використання виробничого потенціалу промислового підприємства / А. А. Корнійчук // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. - 2018. - № 2. - С. 81-84. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdu_econ_2018_2_15
6. Мацько Н. Г. Управління розвитком виробничого потенціалу промислового підприємства / Н. Г. Мацько // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. - 2017. - Вип. 23(2). - С. 69-72. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2017_23%282%29__17